DİONYSOS DİTHYRAMBOSLARI, Friedrich Nietzsche * B/F/S Yayınları : 29 * Şiir Dizisi : 8 * Kapak Düzeni Mustafa Küpüşoğlu * Kapak Baskısı : Son Ofset * Dizgi Ahmet Cargı * Sayfa Düzeni ve Baskı : Saim Erüstün * İç Baskı : Ocak 1988'de Tuba Matbaası'nda gerçekleştirilmiştir.

FRIEDRICH NIETZSCHE

DİONYSOS DİTHYRAMBOSLARI

ALMANCA ASLIYLA

Türkçesi
ORUÇ ARUOBA

B/F/S
BİLİM/FELSEFE/SANAT
YAYINLARI
ŞİİR DİZİSİ 8

METİN ÜZERİNE NOT

Burada sunduğumuz metinler ile çeviri, Nietzsche'nin 1883-84 yıllarında yazmağa başladığı ve çıldırmasından (2-3 Ocak 1889) hemen önce son biçimlerini vererek, bir kitap tasarısı içinde biraraya getirdiği bir dizi şiirinin metinleri ile çevirileridir.

Metinler, Nietzsche'nin elyazmalarının sayfa düzenine uyularak ve yapıtlarının Eleştirel Toplubasımı'ndaki en son biçimlerine göre verilmiş; ilk kez *Yazı* dergisinin 3. sayısında (Ankara 1978) yayınlanan çeviriler ise, buradaki yayım için yeniden gözden geçirilmiştir.

Metinlerin kısa bir tarihçesi, özellikleriyle ilgili bazı noktalar ile, Türkçe okuyana anlamada yardımcı olabilecek bazı bilgiler ve açıklamalar, cildin sonundaki Çevirenin Notları'na konmuştur.

Oruç Aruoba
İstanbul, Ocak 1988

Dionysos-Dithyramben

Friedrich Nietzsche

Dionysos Dithyrambosları

NUR NARR! NUR DICHTER!

Bei abgehellter Luft,
wenn schon des Thau's Tröstung
zur Erde niederquillt,
unsichtbar, auch ungehört
— denn zartes Schuhwerk trägt
der Tröster Thau gleich allen Trostmilden —
gedenkst du da, gedenkst du, heisses Herz,
wie einst du durstetest,
nach himmlischen Thränen und Thaugeträufel
versengt und müde durstetest,
dieweil auf gelben Graspfaden
boshaft abendliche Sonnenblicke
durch schwarze Bäume um dich liefen
blendende Sonnen-Gluthblicke, schadenfrohe.

SADECE DELİ! SADECE ŞAİR!

Kararan havayla,
çiyin avuntusu akmaktayken
yeryüzüne doğru,
görülmezce, işitilmeden
— çünkü yumuşacık patikler giyinir
avutucu çiy, bütün avuntuyla yumuşamışlar gibi —
anımsarsın sen, sıcak gönül, anımsarsın,
birzamanlar nasıl susadığını,
kutsal gözyaşı ile çiy yağmurlarını özleyerek
yanıp tutuşurken, bitkinlikle susadığını,
kem gözlü akşamüstü güneşinin bakışları
sararmış otlu patikalar üzerinde
kararmış ağaçların içinden geçip dolaşırken çevrende,
güneşin kör edici kor bakışları, acı vermekten haz duyan.

„Der W a h r h e i t Freier — du? so höhnten sie
nein! nur ein Dichter!
ein Thier, ein listiges, raubendes, schleichendes,
das lügen muss,
das wissentlich, willentlich lügen muss,
nach Beute lüstern,
bunt verlarvt,
sich selbst zur Larve,
sich selbst zur Beute
d a s — der Wahrheit Freier?...
Nur Narr! Nur Dichter!
Nur Buntes redend,
aus Narrenlarven bunt herausredend,
herumsteigend auf lügnerischen Wortbrücken,
auf Lügen-Regenbogen
zwischen falschen Himmeln
herumschweifend, herumschleichend —
n u r Narr! n u r Dichter!...

«H a k i k a t i n yavuklusu —sen ha? diye alay ederlerdi—
hayır! bir şair sadece!
bir hayvan, kurnaz yırtıcı sürüngen,
yalan söylemesi gereken,
bilerek isteyerek yalan söylemek zorunda,
av arzusunda,
elvan elvan maskelenmiş,
kendine maske,
kendine av
b u h a —hakikatin yavuklusu?...
Sadece deli! Sadece şair!
Sadece parlak parlak lâf eden,
deli maskelerinden dışarı renkli renkli konuşan,
yalancı söz köprülerine tırmanan,
yalandan gökkuşakları üstünde
kalp gökler arasında
dolanıp duran, sürünüp duran—
s a d e c e deli! s a d e c e şair!...

Das — der Wahrheit Freier?...
Nicht still, starr, glatt, kalt,
zum Bilde worden,
zur Gottes-Säule,
nicht aufgestellt vor Tempeln,
eines Gottes Thürwart:
nein! feindselig solchen Tugend-Standbildern,
in jeder Wildniss heimischer als in Tempeln,
voll Katzen-Muthwillens
durch jedes Fenster springend,
husch! in jeden Zufall,
jedem Urwalde zuschnüffelnd,
dass du in Urwäldern
unter buntzottigen Raubthieren
sündlich gesund und schön und bunt liefest,
mit lüsternen Lefzen,
selig-höhnisch, selig-höllisch, selig-blutgierig,
raubend, schleichend, l ü g e n d liefest...

Oder dem Adler gleich, der lange,
lange starr in Abgründe blickt,
in s e i n e Abgründe...

Bu ha— hakikatin yavuklusu?...
Durgun değil, dik donuk soğuk değil,
tasvirleşmemiş,
heykelleşmemiş,
tapınakların önüne dikili değil,
bir tanrıya kapı bekçisi değil:
hayır! bu çakılı erdem tasvirlerine düşman,
yabanlar ona daha rahat tapınaklardan,
kedi haylazlığıyla dolu
her pencereden zıplayıp
hop! her rastlantının peşinden
koklaya koklaya her yabanıl ormana dalansın sen,
yabanıl ormanlarda
renkli tüylü yırtıcı hayvanlar arasında
günahkarca sağlıklı, güzel, elvan gezinirsin,
arzulu dudaklarınla,
kutluca alaycı, kutluca şeytanî, kutluca kan emici
yırtıcı yırtıcı, sinsi sinsi, y a l a n c ı y a l a n c ı gezinirsin...

Ya da kartal gibi, uzun,
uzun dik dik uçuruma,
k e n d i uçurumuna bakan kartal gibi...

— oh wie sie sich hier hinab,
hinunter, hinein,
in immer tiefere Tiefen ringeln! —
Dann,
plötzlich,
geraden Flugs
gezückten Zugs
auf L ä m m e r stossen,
jach hinab, heisshungrig,
nach Lämmern lüstern,
gram allen Lamms-Seelen,
grimmig gram Allem, was blickt
tugendhaft, schafmässig, krauswollig,
dumm, mit Lammsmilch-Wohlwollen...

Also
adlerhaft, pantherhaft
sind des Dichters Sehnsüchte,
sind d e i n e Sehnsüchte unter tausend Larven,
du Narr! du Dichter!...

— nasıl da yukarıya,
aşağıya, içeriye,
hep daha derin derinliklere halkalanıyor uçurum! —
Sonra,
ansızın,
düz uçuşla
aniden dalarak
kuzuların üzerine çullanmak,
birden aşağıya, yırtıcı açlıkla,
kuzu arzusunda,
bütün kuzu ruhlara kızgın,
öfkeli bütün erdemlice,
koyunca, kıvırcık kıvırcık
göz kırpıştıran, koyunsütü iyilikle alıklaşmışlara...

Böylesine
kartalcadır, parscadır.
şairin özlemleri,
s e n i n özlemlerin, binlerce maske altında,
sen ey deli! sen ey şair!...

Der du den Menschen schautest
so G o t t als S c h a f —,
den Gott z e r r e i s s e n im Menschen
wie das Schaf im Menschen
und zerreissend l a c h e n —

d a s, d a s i s t d e i n e S e l i g k e i t,
eines Panthers und Adlers Seligkeit,
eines Dichters und Narren Seligkeit!...

Bei abgehellter Luft,
wenn schon des Monds Sichel
grün zwischen Purpurröthen
und neidisch hinschleicht,
— dem Tage feind,
mit jedem Schritte heimlich
an Rosen-Hängematten
hinsichelnd, bis sie sinken,
nachtabwärts blass hinabsinken:

Sen ki bakarken insana,
t a n r ı bakar gibidir k o y u n a—
insandaki tanrıyı p a r a l a m a k
insandaki koyunu paralar gibi
paralarken de g ü l m e k—

b u, b u i ş t e s e n i n k u t l u l u ğ u n,
bir parsın, bir kartalın kutluluğu,
bir şairin, bir delinin kutluluğu!...

kararan havayla,
ayın orağı
mor kızıllıklar arasında yeşil yeşil,
hasetle, sinsi sinsi dolanırken,
—güne düşman,
her dolanışta biçerken
gülden döşekleri gizlice,
çökertene dek,
gecenin derinliğine uçuk uçuk gömene dek:

so sank ich selber einstmals,
aus meinem Wahrheits-Wahnsinne,
aus meinen Tages-Sehnsüchten,
des Tages müde, krank vom Lichte,
— sank abwärts, abendwärts, schattenwärts,
von Einer Wahrheit
verbrannt und durstig
— gedenkst du noch, gedenkst du, heisses Herz,
wie da du durstetest? —
d a s s i c h v e r b a n n t s e i
v o n a l l e r W a h r h e i t !
N u r Narr! N u r Dichter!...

18

ben de öyle düştüm bir kez
hakikat çılgınlığımdan aşağıya,
gün özlemimden aşağıya,
günden yorgun, ışıktan bıkkın
—aşağıya, akşama, gölgeye çöktüm
bir hakikatten
bağrı yanık, susamış
—anımsıyor musun hâlâ, anımsıyor musun, sıcak gönül,
nasıl susadığını?—
s ü r ü l m ü ş t ü m
t ü m h a k i k a t t e n !
Ş a d e c e deli! s a d e c e şair!...

UNTER TÖCHTERN DER WÜSTE.

I.

„Gehe nicht davon! sagte da der Wanderer, der sich den Schatten Zarathustras nannte, bleibe bei uns, — es möchte sonst uns die alte dumpfe Trübsal wieder anfallen.

Schon gab uns jener alte Zauberer von seinem Schlimmsten zum Besten, und siehe doch, der gute fromme Papst da hat Thränen in den Augen und sich ganz wieder aufs Meer der Schwermuth eingeschifft.

Diese Könige da mögen wohl vor uns noch gute Miene machen: hätten sie aber keine Zeugen, ich wette, auch bei ihnen fienge das böse Spiel wieder an,

— das böse Spiel der ziehenden Wolken, der feuchten Schwermuth, der verhängten Himmel, der gestohlenen Sonnen, der heulenden Herbstwinde,

— das böse Spiel unsres Heulens und Nothschreiens: bleibe bei uns, Zarathustra! Hier ist viel verborgenes Elend, das reden will, viel Abend, viel Wolke, viel dumpfe Luft!

Du nährtest uns mit starker Mannskost und kraftigen

ÇÖLÜN KIZLAR'I ARASINDA

1.

«Gitme! dedi, kendine Zerdüşt'ün Gölgesi adını takan Gezgin, kal bizimle — yoksa o eski, küflü bıkkınlık çökebilir yine üzerimize.

İhtiyar Büyücü daha kötülüklerini iyiliklere çevirip bize dağıttı dağıtmadı, bak işte, şu iyi, dini-bütün Papa, gözleri yaş dolu, hüzün denizine açıldı gitti bile.

Şu Krallar, gerçi düzgün yüzlerle duruyorlar karşımızda, ama bahse girerim, tanıklar önünde olmasalar, onlar da başlarlardı o kötü oyunu oynamağa,

— alçalmış bulutların, ıslak hüzünün, kapanmış gökyüzünün, çalınmış güneşlerin, uluyan güz yellerinin kötü oyununu,

— bizim ulumamızın, imdat bağırtılarımızın kötü oyunu: kal bizimle Zerdüşt! Burası saklı yozluklarla dolu, dile gelmeğe çabalayan; akşamla, bulutla, küflü havayla dolu.

Bizi erkekçe yiyeceklerle, güçlü sözlerle besledin:

Sprüchen: lass es nicht zu, dass uns zum Nachtisch die weichlichen weiblichen Geister wieder anfallen!

Du allein machst die Luft um dich herum stark und klar! Fand ich je auf Erden so gute Luft als bei dir in deiner Höhle?

Vielerlei Länder sah ich doch, meine Nase lernte vielerlei Luft prüfen und abschätzen: aber bei dir schmecken meine Nüstern ihre grösste Lust!

Es sei denn —, es sei denn —, oh vergieb eine alte Erinnerung! Vergieb mir ein altes Nachtisch-Lied, das ich einst unter Töchtern der Wüste dichtete.

Bei denen nämlich gab es gleich gute helle morgenländische Luft; dort war ich am fernsten vom wolkigen feuchten schwermüthigen Alt-Europa!

Damals liebte ich solcherlei Morgenland-Mädchen und andres blaues Himmelreich, über dem keine Wolken und keine Gedanken hängen.

Ihr glaubt es nicht, wie artig sie dasassen, wenn sie nicht tanzten, tief, aber ohne Gedanken, wie kleine Geheimnisse, wie bebänderte Rathsel, wie Nachtisch-Nüsse —

bunt und fremd fürwahr! aber ohne Wolken: Räthsel, die sich rathen lassen: solchen Mädchen zu Liebe erdachte ich damals einen Nachtisch-Psalm."

Also sprach der Wanderer, der sich den Schatten Za-

yemek sonrası tatlı yerine yumuşak kadınsı ruhların üzerimize çökmesine izin verme.

Çevresindeki havayı sert, açık kılan bir sen varsın! Seninle, senin mağarandaki kadar temiz havayı daha yeryüzünde nerede buldum ki?

Birçok ülke gezdim gördüm, burnum çeşit çeşit havayı sınamayı, değerlendirmeyi öğrendi: ama senin yanındayken en büyük hazlarının tadına varıyor burun deliklerim.

Yalnız —, bir tek —, ah, bir eski anıyı bağışla! Bir zamanlar Çölün Kızları arasında düzdüğüm bir yemek sonrası türküsünü bağışla.

Onların çevresinde de temiz açık doğu havası vardı; bulutlu nemli hüzünlü ihtiyar Avrupa'nın en uzağındaydım oradayken!

Böylesi doğu kızlarını, üzerlerinde hiçbir bulutun, hiçbir düşüncenin asılı durmadığı mavi gözyüzlerini severdim o zamanlar.

İnanmazdınız, nasıl da hanım hanımcık otururlardı öyle, dansetmezken, derin ama düşüncesiz, küçük bilmeceler, sarılıp sarmalanmış gizler gibi, yemek sonrası cevizleri gibi—

alacalı, acaip gerçi! ama bulutsuz: bilinebilir bilmeceler: böylesi kızların sevgisine bir yemek sonrası ilahisi düzmüştüm.»

Böyle konuştu kendine Zerdüşt'ün Gölgesi adını takan

rathustras nannte; und ehe Jemand ihm antworteté, hätte er schon die Harfe des alten Zauberers ergriffen, die Beine gekreuzt und blickte gelassen und weise um sich: — mit den Nüstern aber zog er langsam und fragend die Luft ein, wie Einer, der in neuen Ländern eine neue Luft kostet. Endlich hob er mit einer Art Gebrüll zu singen an.

2.

Die Wüste wächst: weh dem, der
Wüsten birgt...

3.

Ha!
Feierlich!
ein würdiger Anfang!
afrikanisch feierlich!
eines Löwen würdig
oder eines moralischen Brüllaffen...
— aber Nichts für euch,
ihr allerliebsten Freundinnen,
zu deren Füssen mir,

Gezgin; daha kimse birşey söyleyemeden de İhtiyar Büyücü'nün arpını kaptı, bağdaş kurdu, çevresine sakin, bilgece baktı — havayı burun deliklerine yavaş yavaş, sınaya sınaya çekti, yeni ülkelerde yeni bir hava koklayan biri gibi. Sonunda bir çeşit kükremeyle türkü okumağa başladı.

2.

Çöl büyür: vay haline içinde
çöl saklayanın...

3.

Hop!
Şenlikli!
yakışıklı alan bir başlangıç!
afrikalıca şenlikli!
bir aslana yaraşan
ya da kükreyen bir ahlak şempanzesine...
—ama size göre hiç değil,
siz sevgili dostlara,
benim, palmiyeler altında bir Avrupalının,

einem Europäer unter Palmen,
zu sitzen vergönnt ist. Sela.

Wunderbar wahrlich!
Da sitze ich nun,
der Wüste nahe und bereits
so ferne wieder der Wüste,
auch in Nichts noch verwüstet:
nämlich hinabgeschluckt
von dieser kleinsten Oasis
— sie sperrte gerade gähnend
ihr liebliches Maul auf,
das wohlriechendste aller Mäulchen:
da fiel ich hinein,
hinab, hindurch — unter euch,
ihr allerliebsten Freundinnen! Sela.

Heil, Heil jenem Walfische,
wenn er also es seinem Gaste
wohlsein liess! — ihr versteht
meine gelehrte Anspielung?...

dizlerinin dibinde oturmasına
izin verilen. Sela.

Şaşırtıcı gerçekten!
İşte oturuyorum burada,
çöle yakın, ama şimdiden
ne kadar uzağında çölün,
hiçlikteyken bile daha da çorak:
işte yuttu
bu ufacık vaha beni
—açtı esneyerek
o sevilesi ağzını,
ağızların o en güzel kokulusunu:
düştüm ben de içeri,
aşağıya, ta dibe —sizin aranıza,
siz sevgili dostlar! Sela.

Selam olsun o balinaya,
konuklarını böylesine
ağarlayan! —anliyorsunuzdur
bu bilgiçce benzetmemi?...

Heil seinem Bauche,
wenn es also
ein so lieblicher Oasis-Bauch war,
gleich diesem: was ich aber in Zweifel ziehe.
Dafür komme ich aus Europa,
das zweifelsüchtiger ist als alle Eheweibchen.
Möge Gott es bessern!
Amen!

Da sitze ich nun,
in dieser kleinsten Oasis,
einer Dattel gleich,
braun, durchsüsst, goldschwürig,
lüstern nach einem runden Mädchen-Maule,
mehr aber noch nach mädchenhaften
eiskalten schneeweissen schneidigen
Beisszähnen: nach denen nämlich
lechzt das Herz allen heisen Datteln. Sela.

Den genannten Südfrüchten
ähnlich, allzuähnlich

Selam midesine
böylesine
sevilesi bir vaha midesi ise,
bunun gibi: ama kuşkularım var bu konuda.
Avrupa'dan geldim ya işte;
bütün evkadınıklarından daha kuşkucudur o.
Tanrı islah eylesin!
Amin!

İşte oturuyorum burada,
bu ufacık vahada,
bir hurma gibi
kararmış, tatlanmış, altın yoğunluğunda,
yuvarlak bir kız ağzı arzulayarak,
dahası, kızca
buz soğuğu kar beyazı kesici
ısırıcı dişler arzulayarak: can atar
bütün kavruk hurmaların yüreği böylesi dişlere. Sela.

Adı geçen güney yemişlerine
benzeyerek, pek benzeyerek

liege ich hier, von kleinen
Flügelkäfern
umtänzelt und umspielt,
insgleichen von noch kleineren
thörichteren boshafteren
Wünschen und Einfällen, —
umlagert von euch,
ihr stummen, ihr ahnungsvollen
Mädchen-Katzen
Dudu und Suleika
— u m s p h i n x t, dass ich in Ein Wort
viel Gefühle stopfe
(— vergebe mir Gott
diese Sprachsünde!...)
— sitze hier, die beste Luft schnüffelnd,
Paradieses-Luft wahrlich,
lichte leichte Luft, goldgestreifte,
so gute Luft nur je
vom Monde herabfiel,
sei es aus Zufall
oder geschah es aus Übermuthe?

uzanmışım buraya, ufak
uçuç böcekleri
dans eder, oynar çevremde
bir de, bunlardan da ufak
daha hinzır, daha hain
arzular ile düşünceler,—
kuşatmışsınız beni,
siz dilsiz, siz anlayışlı
kız-kediler
Dudu ile Züleyha
—s f e n k s l e ş m i ş i m, bir söze
bir sürü duygu tıkarak
(—tanrı bağışlasın
bu dil günah:mı!...)
—oturuyorum burada, bu temiz havayı koklaya koklaya,
cennet havası gerçekten,
ışıklı, hafif bir hava, altın bezeli,
böylesi temiz hava
ancak aydan düşmüş olabilir,
rastlantı sonucu mu acaba
yoksa burnubüyüklük yüzünden mi?

wie die alten Dichter erzählen.
Ich Zweifler aber ziehe es in Zweifel,
dafür komme ich
aus Europa,
das zweifelsüchtiger ist als alle Eheweibchen.
Möge Gott es bessern!
Amen.

Diese schönste Luft athmend,
mit Nüstern geschwellt gleich Bechern,
ohne Zukunft, ohne Erinnerungen,
so sitze ich hier, ihr
allerliebsten Freundinnen,
und sehe der Palme zu,
wie sie, einer Tänzerin gleich,
sich biegt und schmiegt und in der Hüfte wiegt
— man thut es mit, sieht man lange zu...
einer Tänzerin gleich, die, wie mir scheinen will,
zu lange schon, gefährlich lange
immer, immer nur auf e i n e m Beinchen stand?
— da vergass sie darob, wie mir scheinen will,
das a n d r e Beinchen?

eski ozanların anlattıkları gibi.
Ama ben Kuşkulunun kuşkuları var bu konuda,
Avrupa'dan
geldim ya işte,
bütün evkadınıklarından daha kuşkucudur o.
Tanrı islah eylesin!
Amin.

Bu güzelim havayı içime çeke çeke,
çanaklar gibi şişmiş burun deliklerimle,
geleceksiz, anısız,
öylesine oturuyorum burada, siz ey
sevgili dostlar
ve palmiyeyi seyrediyorum,
onun, bir dansöz gibi,
eğilip bükülmelerini, kalça kıvırmalarını
— kişi kendi de oynamağa başlıyor, çok seyredince...
bir dansöz gibi, ama sanki
çok uzun, tehlikelice uzun bir süre
hep, hep t e k b i r bacağının üstünde?
—sanki unutmuş gibi geliyor bana
ö t e k i bacağı?

Vergebens wenigstens
suchte ich das vermisste
Zwillings-Kleinod
— nämlich das andre Beinchen —
in der heiligen Nähe
ihres allerliebsten, allerzierlichsten
Fächer-und Flatter-und Flitter-Röckchens.
Ja, wenn ihr mir, ihr schönen Freundinnen,
ganz glauben wollt.
sie hat es v e r l o r e n ...
Hu! Hu! Hu! Hu! Hu!...
Es ist dahin,
auf ewig dahin,
das andre Beinchen!
Oh schade um dies liebliche andre Beinchen!
Wo — mag es wohl weilen und verlassen trauern,
dieses einsame Beinchen?
In Furcht vielleicht vor einem
grimmen gelben blondgelockten
Löwen-Unthiere? oder gar schon

Bakındım, bakındım
boşuna —bulamadım o kayıp
ikiz mücevheri
—yani öteki bacağı—
aziz, nezih
yırtmaçlı, kıpır kıpır kıpırtılı etekliğinin
kutsal yakınlığında.
Evet, güzel dostlar, bana kalırsa,
dinlerseniz beni,
k a y b e t m i ş bacakcağzını...
Vah! Vah! Vaah!...
Yitip gitmiş,
sonsuza dek yitik,
öteki bacakcık!
Ah, yazık o sevgili öteki bacakçağıza!
N e r e l e r d e —geziniyor acaba, terkedilmişlikle hüzünlü,
o yalnız bacakcık?
Belki de korku içinde
bir öfkeli, sarı, sarışın perçemli
canavar aslanın karşısında? Yoksa şimdiden

abgenagt, abgeknabbert —
erbärmlich wehe! wehe! abgeknabbert! Sela.

Oh weint mir nicht,
weiche Herzen!
Weint mir nicht, ihr
Dattel-Herzen! Milch-Busen!
Ihr Süssholz-Herz-
Beutelchen!
Sei ein Mann, Suleika! Muth! Muth!
Weine nicht mehr,
bleiche Dudu!
— Oder sollte vielleicht
etwas Stärkendes, Herz-Stärkendes
hier am Platze sein?
ein gesalbter Spruch?
ein feierlicher Zuspruch?...

Ha!
Herauf, Würde!
Blase, blase wieder,
Blasebalg der Tugend!

yenip bitirilmiş, kemirilip bitirilmiş—
yazıklar olsun, vah! vah! kemirilmiş bitmiş! Sela.

Yok, yok, ağlamayın,
yumuşak yürekler!
Ağlamayın siz
hurma yürekler! Süt göğüsler!
Siz meyan yüreği
torbacıkları!
Erkekliğini takın Züleyha! Cesaret!
Artık ağlama
solgun Dudu!
—Yoksa şöyle
güçlü bir şey, yüreklendirici bir şey mi
gerekirdi şimdi?
Kutsanmış bir söz?
Kutlu bir çağrı?...

Hop!
Haydi, onur!
Öt, öt yeniden
erdemin borazanı!

Ha!
Noch Ein Mal brüllen,
moralisch brüllen,
als moralischer Löwe vor den Töchtern der Wüste brüllen!
— Denn Tugend-Geheul,
ihr allerliebsten Mädchen,
ist mehr als Alles
Europäer-Inbrunst, Europäer-Heisshunger!
Und da stehe ich schon,
als Europäer,
ich kann nicht anders, Gott helfe mir!
Amen!

⁂

Die Wüste wächst: weh dem, der Wüsten birgt!
Stein knirscht an Stein, die Wüste schlingt und würgt.
Der ungeheure Tod blickt glühend braun
und k a u t — sein Leben ist sein Kaun...

V e r g i s s n i c h t, M e n s c h, d e n W o l l u s t
a u s g e l o h t:
d u — b i s t d e r S t e i n, d i e W ü s t e, b i s t d e r
T o d...

⁂

Hop!
Kükreyelim bir kez daha,
şöyle ahlaklıca kükreyelim,
kükreyelim ahlaklı bir aslan gibi çölün kızlarının önünde!
—Çünkü erdem ulumaları,
ey sevgili kızlar,
herşeyden çok
tutkusudur Avrupalının, açlığıdır Avrupalının!
İşte ben de buradayım ya,
Avrupalıyım ya,
başka şey gelmez elimden, tanrı yardımcım olsun!
Amin!

*
**

Çöl büyür; vay haline içinde çöl saklayanın!
Taş taşı kemirir, çöl yutar yutar boğulayazar;
Canavar ölüm parlak parlak kara gözünü diker
Isırır, ç i ğ n e r —, yaşamıdır çiğnemesi...

U n u t m a İ n s a n o ğ l u , k ü l o l m u ş s u n
ş e h v e t t e n :
S e n — t a ş s ı n , ç ö l s e n s i n , ö l ü m s e n . .

*
**

LETZTER WILLE.

So sterben,
wie ich ihn einst sterben sah —,
den Freund, der Blitze und Blicke
göttlich in meine dunkle Jugend warf.
Muthwillig und tief,
in der Schlacht ein Tänzer —,

untern Kriegern der Heiterste,
unter Siegern der Schwerste,
auf seinem Schicksal ein Schicksal stehend,
hart, nachdenklich, vordenklich —:

erzitternd darob, d a s s er siegte,
jauchzend darüber, dass er s t e r b e n d siegte:

befehlend, indem er starb
— und er befahl, dass man v e r n i c h t e...

SON İSTEM

Öyle ölmek,
onun gördüğüm ölümü gibi—,
o dost, karanlık gençliğime
tanrısal bakışlar ile şimşekler saçan;
atılgan, derin,
savaşan bir dansçı gibi—,

savaşçıların en neşelisi
yenenlerin en kaygılısı,
yazgısının üstünde bir yazgı gibi duran,
sert, ön-düşünülü, son-düşünülü—;

yeniyor d i y e titreyen,
ö l e r e k yenmekten mutlu—;

ölmesiyle buyuran
—verdiği de, y o k e d i n buyruğu...

So sterben,
wie ich ihn einst sterben sah:
siegend, v e r n i c h t e n d ...

ZWISCHEN RAUBVÖGELN.

Wer hier hinab will,
wie schnell
schluckt den die Tiefe!
— Aber du, Zarathustra,
liebst den Abgrund noch,
thust der T a n n e es gleich? —

Die schlägt Wurzeln, wo
der Fels selbst schaudernd
zur Tiefe blickt —,
die zögert an Abgründen,

Öyle ölmek,
onun gördüğüm ölümü gibi:
yenerek, y o k e d e r e k...

YIRTICI KUŞLAR ARASINDA

Burada alçalmak isteyeni
nasıl da çabucak
yutuyor derinlikler!
—Ama sen, Zerdüşt,
seversin uçurumu yine de,
ç a m a mı benziyorsun?—

O, kayaların bile
derinliklere titreyerek baktığı yerlerde,
salar köklerini—,
herşeyin çepeçevre

wo Alles rings
hinunter will:
zwischen der Ungeduld
wilden Gerölls, stürzenden Bachs
geduldig duldend, hart, schweigsam,
einsam...

E i n s a m !
Wer wagte es auch,
hier Gast zu sein,
d i r Gast zu sein?...
Ein Raubvogel vielleicht:
der hängt sich wohl
dem standhaften Dulder
schadenfroh in's Haar,
mit irrem Gelächter,
einem Raubvogel-Gelächter...

W o z u so standhaft?
— höhnt er grausam:

aşağıyı istediği
uçurumlarda dikelir:
vahşi heyelanların, çavlayan çayların
sabırsızlığı ortasında
sabırla sebatlı, sert, sessiz,
yalnız...

Y a l n ı z !
Kimin yüreği elverirdi ki
burada konuk olmaya,
s a n a konuk olmaya?...
Bir yırtıcı kuş belki,
çılgın kahkahalarla,
yırtıcı kuş kahkahalarıyla,
durgun sabırlının
başına hınzırca
tebelleş olmayı seven...

N i y e böylesine durgun?
—diye alay eder haince:

man muss Flügel haben, wenn man den Abgrund liebt...
man muss nicht hängen bleiben,
wie du, Gehängter!—

Oh Zarathustra,
grausamster Nimrod!
Jüngst Jäger noch Gottes,
das Fangnetz aller Tugend,
der Pfeil des Bösen!
Jetzt —
von dir selber erjagt,
deine eigene Beute,
in dich selber eingebohrt...

Jetzt —
einsam mit dir,
zwiesam im eignen Wissen,
zwischen hundert Spiegeln
vor dir selber falsch,
zwischen hundert Erinnerungen
ungewiss,

kanatları olmalı kişinin, uçurumu seviyorsa...
asılıp kalmamalı
senin gibi, ey Asılmış!

Ah, Zerdüşt,
zalim Nemrut!
daha düne kadar avcısıydın tanrının,
tuzağıydın her türlü erdemin,
okuydun fenanın!
Şimdi—
kendi kendinden kaçmış
kendi kendine av olmuş
kendi kendine saplanmış...

Şimdi—
tek başına kendinle,
iki başına kendini bilmenle,
yüzlerce aynayla çevrili
kendine sahte,
yüzlerce anıyla çevrili,
belirsiz,

an jeder Wunde müd,
an jedem Froste kalt,
in eignen Stricken gewürgt,
S e l b s t k e n n e r !
S e l b s t h e n k e r !

Was bandest du dich
mit dem Strick deiner Weisheit?
Was locktest du dich
ins Paradies der alten Schlange?
Was schlichst du dich ein
in d i c h — in d i c h ?...

Ein Kranker nun,
der an Schlangengift krank ist;
ein Gefangner nun,
der das härteste Loos zog:
im eignen Schachte
gebückt arbeitend,
in dich selber eingehöhlt,
dich selber angrabend,

yaralanmaktan bezgin,
üşümekten soğuk,
kendi iplerine dolaşmış,
K e n d i n i b i l e n !
K e n d i n i a s a n !

Ne sarıp sarmalıyorsun kendi kendine
bilgeliğinin sicimleriyle?
Neyle ayartıyorsun kendi kendini
kocam·ş yılanın cennetine?
Neyi kaçırıyorsun kendi kendinden
kendi k e n d i n e — kendi k e n d i n e ?

Bir hastasın şimdi
yılan zehiriyle zehirlenmiş;
bir mahkûmsun şimdi
en zorlu kaderi çekmiş—
kendi çukurunda
iki büklüm taş kıra kıra,
kendi kendine gömülü,
kendi kendini gömmüş,

unbehülflich,
steif,
ein Leichnam —,
von hundert Lasten überthürmt,
von dir überlastet,
ein W i s s e n d e r !
ein S e l b s t e r k e n n e r !
der w e i s e Zarathustra!...

Du suchtest die schwerste Last:
da fendest du d i c h —,
du wirfst dich nicht ab von dir...

Lauernd,
kauernd,
Einer, der schon nicht mehr aufrecht steht!
Du verwächst mir noch mit deinem Grabe,
v e r w a c h s e n e r Geist!...

Und jüngst noch so stolz,
auf allen Stelzen deines Stolzes!
Jüngst noch der Einsiedler ohne Gott,

onmaz,
katı,
bir ceset—,
yüzlerce ağırlıkla yüklü,
kendi kendisiyle yüklenmiş,
bir B i l e n !
bir K e n d i n i B i l e n !
b i l g e Zerdüşt!...

En ağır yükü aramıştın:
işte, k e n d i n i buldun—,
şimdi de atamıyorsun kendini sırtından...

Saklı,
gizli,
artık dik duramayan biri!
Kendini mezarınla karıştırıyorsun artık,
k a r ı ş m ı ş kafa!

Oysa daha düne kadar nasıl da kibirli
kibirinin tahta bacakları üstünde!
Daha düne kadar nasıl da tek başına tanrısız,

der Zweisiedler mit dem Teufel,
der scharlachne Prinz jedes Übermuths!...

Jetzt —
zwischen zwei Nichtse
eingekrümmt,
ein Fragezeichen,
ein müdes Räthsel —
ein Räthsel für Raubvögel...

sie werden dich schon „lösen",
sie hungern schon nach deiner „Lösung",
sie flattern schon um dich, ihr Räthsel,
um dich, Gehenkter!...
Oh Zarathustra!...
Selbstkenner!...
Selbsthenner!...

İki başına şeytanla birlik,
her burnubüyüklüğün parlak Prensi!...

Şimdi—
iki hiçlik arasında
bükülmüş,
bir soru işareti,
yorgun bir bilmece—
yırtıcı kuşlara göre bir bilmece...

—«çözecekler» seni, bekle bak,
can atıyorlar senin «çözümüne»,
çevrende uçuşmağa başladılar bile, sen ey bilmece,
çevrende sen ey asılmış!...
Ah Zerdüşt!...
Kendini Bilen!...
Kendini Asan!

DAS FEUERZEICHEN.

Hier, wo zwischen Meeren die Insel wuchs,
ein Opferstein jäh hinaufgethürmt,
hier zündet sich unter schwarzem Himmel
Zarathustra seine Höhenfeuer an,
Feuerzeichen für verschlagne Schiffer,
Fragezeichen für Solche, die Antwort haben...

Diese Flamme mit weissgrauem Bauche
— in kalte Fernen züngelt ihre Gier,
nach immer reineren Höhn biegt sie den Hals —
eine Schlange gerad aufgerichtet vor Ungeduld:
dieses Zeichen stellte ich vor mich hin.

Meine Seele selber ist diese Flamme,
unersättlich nach neuen Fernen
lodert aufwärts, aufwärts ihre stille Gluth.

İŞARET ATEŞİ

Burada, adanın denizlerin ortasında bitiverdiği,
bir kurban taşı gibi birden bire yükseldiği yerde,
burada, kara göklerin altında tutuşturuyor
Zerdüşt koca ateşini,
yollarını kaybetmiş gemicilere işaret ateşi,
bir cevap verebileceklere soru işareti...

Beyaz-gri karınlı bu alev
—arzulaması yalıyor soğuk uzaklıkları,
hep daha arı yüksekliklere uzatıyor boynunu—
sabırsızlıkla dikelmiş bir yılan:
bu işareti koyuyorum kendi önüme.

Benim ruhumdur bu alev:
kanmazca susuz hep yeni uzaklıklara,
durgun yalazını fırlatıyor yukarı, yukarılara.

Was floh Zarathustra vor Thier und Menschen?
Was entlief er jäh allem festen Lande?
S e c h s Einsamkeiten kennt er schon —,
aber das Meer selbst war nicht genug ihm einsam,
die Insel liess ihn steigen, auf dem Berg wurde er zur Flamme,
nach einer s i e b e n t e n Einsamkeit
wirft er suchend jetzt die Angel über sein Haupt.

Verschlagne Schiffer! Trümmer alter Sterne!
Ihr Meere der Zukunft! Unausgeforschte Himmel!
nach allem Einsamen werfe ich jetzt die Angel:
gebt Antwort auf die Ungeduld der Flamme,
fangt mir, dem Fischer auf hohen Bergen,
meine siebente l e t z t e Einsamkeit! — —

Ne demeğe kaçtı Zerrüşt hayvandan da insandan da?
Ne demeğe bıraktı sağlam karaları?
A l t ı yalnızlığı tanımıştı bile—,
ama yetmedi ona denizin yalnızlığı,
ada bıraktı tırmansın, tepe bıraktı yansın, alev olsun,
bir y e d i n c i yalnızlığa
attı şimdi oltasını kafasından yukarıya.

Ey yollarını kaybetmiş denizciler! Ey sönmüş yıldızların
a. tıkları!
Siz ey geleceğin denizleri! Ey keşfedilmemiş gökler!
işte at:yorum bütün yalnızlara oltamı:
bir cevap verin alevin sabırsızlığına,
yakalayın bana, yüksek dağlarda bekleyen balıkçıya
yedinci, s o n u n c u yalnızlığımı!— —

DIE SONNE SINKT.

1.

Nicht lange durstest du noch,
verbranntes Herz!
Verheissung ist in der Luft,
aus unbekannten Mündern bläst mich's an
— die grosse Kühle kommt...

Meine Sonne stand heiss über mir im Mittage:
seid mir gegrüsst, dass ihr kommt
ihr plötzlichen Winde
ihr kühlen Geister des Nachmittags!

Die Luft geht fremd und rein.
Schielt nicht mit schiefem
Verführerblick
die Nacht mich an?...

GÜNEŞ BATIYOR

1.

Artık uzun sürmez susaman,
yanık yürek!
Bir beklenti var havada,
bilinmeyen açıklıklardan gelen bir esinti var,
—büyük serinlik geliyor...

Güneşim alev alev durmuştu tepemde öğleyin:
selam size, selam gelmenize
siz ani rüzgarlar
siz öğle sonrasının serin ruhları!

Hava başkalaşıyor, arınıyor.
Gece, hınzırca sahte
ayartıcı bakışlarla
bana mı dikmiş gözünü?...

Bleib stark, mein tapfres Herz!
Frag nicht: warum? —

2.

Tag meines Lebens!
die Sonne sinkt.
Schon steht die glatte
    Fluth vergüldet.
Warm athmet der Fels:
    schlief wohl zu Mittag
das Glück auf ihm seinen Mittagsschlaf?
    In grünen Lichtern
spielt Glück noch der braune Abgrund herauf.

Tag meines Lebens!
gen Abend gehts!
Schon glüht dein Auge
    halbgebrochen,
schon quillt deines Thaus

Sağlam dur, yiğit yüreğim!
Sorma: niye? diye—

2.

Yaşam günüm!
güneş batıyor.
Şimdiden altınlanmış
durgun akıntı,
sıcak sıcak soluyor kaya:
öğleyin onun üstünde
kestirdi herhal öğle uykusunda mutluluk?
Yeşil ışıklarla
koyu uçurumun üstlerinde oynuyor hâlâ mutluluk.

Yaşam günüm!
akmakta akşama doğru!
Yarı yarıya sönmüş şimdiden
gözünün feri,
şimdiden kabarıyor çiyinin

Thränengeträufel,
schon läuft still über weisse Meere
deiner Liebe Purpur,
deine letzte zögernde Seligkeit...

3.

Heiterkeit, güldene, komm!
du des Todes
heimlichster süssester Vorgenuss!
— Lief ich zu rasch meines Wegs?
Jetzt erst, wo der Fuss müde ward,
holt dein Blick mich noch ein,
holt dein G l ü c k mich noch ein.

Rings nur Welle und Spiel.
Was je schwer war,
sank in blaue Vergessenheit,
müssig steht nun mein Kahn.

gözyaşı akıntısı,
beyaz denizler üzerinde sakin ilerliyor şimdiden
o sevgili morun,
son çekingen kutluluğun...

3.

Neşe, altın neşe, gel artık!
ölümün
en mahrem, en tatlı ulağı, tadı!
—Çok mu hızlı koştum yolumda?
Ancak şimdi, derman kesilince ayaklarımda
yetişti bana bakışın yeniden
yetişti bana m u t l u l u ğ u n yeniden.

Yalnızca dalgalar ile oyunlar kaldı artık çevrede.
Ağır, ağırbaşlı ne varsa,
mavi unutulmuşluğa battı gitti,
aylak aylak sallanıyor artık sandalım.

Sturm und Fahrt — wie verlernt er das!
Wunsch und Hoffen ertrank,
glatt liegt Seele und Meer.

Siebente Einsamkeit!
Nie empfand ich
näher mir süsse Sicherheit,
wärmer der Sonne Blick.
— Glüht nicht das Eis meiner Gipfel noch?
Silbern, leicht, ein Fisch
schwimmt nun mein Nachen hinaus...

Fırtınalı yolculuklar —nasıl da boşverdi onlara!
İstek ile umut boğuldular,
dümdüz uzanıyor ruh ile deniz.

Yedinci yalnızlık!
Hiç duymamıştım
tatlı kesinliği bu kadar yakınımda,
güneşin bakışlarını bu kadar ılık.
—parıldamıyor mu doruğumdaki kar hâlâ?
Gümüşsü, hafif, bir balık,
süzülüyor şimdi kayığım açıklara...

KLAGE DER ARIADNE.

Wer wärmt mich, wer liebt mich noch?
Gebt heisse Hände!
gebt Herzens-Kohlenbecken!
Hingestreckt, schaudernd,
Halbtodtem gleich, dem man die Füsse wärmt,
geschüttelt ach! von unbekannten Fiebern,
zitternd vor spitzen eisigen Frostpfeilen,
von dir gejagt, Gedanke!
Unnennbarer! Verhüllter! Entsetzlicher!
Du Jäger hinter Wolken!
Darnieder geblitzt von dir,
du höhnisch Auge, das mich aus Dunklem anblickt!
So liege ich,
biege mich, winde mich, gequält
von allen ewigen Martern,
getroffen
von dir, grausamster Jäger,
du unbekannter — Gott...

ARIADNE'NİN YAKINMASI

Kim ısıtır, kim sever beni daha?
Sıcak eller uzatın bana!
yürek mangalları uzatın bana!
Vurulup düşürülmüş, çırpına çırpına,
can çekişenler gibi, ayakları ovuşturulan,
sarsılmışım, ah! bilinmeyen ateşlerle yana yana,
tir tir, buzdan okların sivri uçları karşısında,
sen peşimdesin, ey Düşünce!
Adlandırılamaz! Açıklanamaz! İğrenç!
Sen ey bulutların ardındaki avcı!
Yerle bir olmuşum senin şimşeklerinle,
sen alaycı göz, dikmişin gözünü bana karanlıklardan!
Yatıyorum öyle,
kıvrılarak, çırpınarak, işkencesiyle
bütün sonsuz ezaların,
vurdun beni
sen ey zalim avcı,
sen ey tanınmaz — Tanrı...

Triff tiefer!
Triff Ein Mal noch!
Zerstich, zerbrich dies Herz!
Was soll dies Martern
mit zähnestumpfen Pfeilen?
Was blickst du wieder
der Menschen-Qual nicht müde,
mit schadenfrohen Götter-Blitz-Augen?
Nicht tödten willst du,
nur martern, martern?
Wozu — m i c h martern,
du schadenfroher unbekannter Gott?

Haha!
Du schleichst heran
bei solcher Mitternacht?...
Was willst du?
Sprich!
Du drängst mich, drückst mich,
Ha! schon viel zu nahe!

Vur, daha derine vur!
Bir kez daha, haydi vur!
Kopar, parçala bu yüreği!
Niye bu işkence
körelmiş oklarla?
Neye göz koydun böyle,
usanmadın mı bu insan işkencesinden,
acı vermekten haz duyan Tanrı şimşeği gözlerle?
Öldürmek değil istediğin,
yalnızca eziyet, eziyet etmek mi?
B a n a —niye eziyet ediyorsun,
sen ey acı vermekten haz duyan tanınmaz Tanrı?

Haha!
Usul usul sokuluyorsun
böylesi gece yarılarında?...
Ne istiyorsun?
Konuş!
Üstüme geliyorsun, sıkıştırıyorsun beni,
Ha! Çok yaklaştın yanıma!

Du hörst mich athmen,
du behorchst mein Herz,
du Eifersüchtiger!
— worauf doch eifersüchtig?
Weg! Weg!
wozu die Leiter?
willst du h i n e i n,
ins Herz, einsteigen,
in meine heimlichsten
Gedanken einsteigen?
Schamloser! Unbekannter! Dieb!
Was willst du dir erstehlen?
Was willst du dir erhorchen?
was willst du dir erfoltern,
du Folterer!
du — Henker-Gott!
Oder soll ich, dem Hunde gleich,
vor dir mich wälzen?
Hingebend, begeistert ausser mir
dir Liebe — zuwedeln?

ımu duyuyorsun,
imi dinliyorsun,
ıç seni!
— neden kıskanıyorsun beni?
)efol!
'diven de niyc?
i mi girmek istiyorsun,
ime tırmanmak,
ahrem
ıcelerime tırmanmak?
naz! Tanınmaz! Hırsız!
ılmak istiyorsun?
gözetlemek istiyorsun?
işkence etmek istiyorsun?
y işkenceci!
-Cellat-Tanrı!
ı köpek gibi,
!ar mı ataydım karşında?

Umsonst!
Stich weiter!
Grausamster Stachel!
Kein Hund — dein Wild nur bin ich,
grausamster Jäger!
deine stolzeste Gefangne,
du Räuber hinter Wolken...
Sprich endlich!
Du Blitz-Verhüllter! Unbekannter! sprich!
Was willst du, Wegelagerer, van — mir?

Wie?
Lösegeld?
Was willst du Lösegelds?
Verlange Viel — das räth mein Stolz!
und rede kurz — das räth mein andrer Stolz!

Haha!
Mich — willst du? mich?
mich — ganz?...

Boşuna!
Sürdür batırmanı!
Zalim diken!
köpek değilim — avının yalnızca senin,
zalim avcı!
en gururlu esirinim,
sen ey bulutların ardındaki haydut...
Konuş artık!
Ey şimşeklerin ardına gizlenen! Tanınmaz! konuş!
Ne istiyorsun, ey Eşkiya — b e n d e n?

Nasıl?
Fidye mi?
Ne istiyorsun fidye diye?
Çok iste — böylesi yaraşır gururuma!
ve az konuş — böylesi yaraşır öteki gururuma!

Haha!
B e n i — istiyorsun ha? beni?
herşeyimle beni?...

Haha!
Und marterst mich, Narr, der du bist,
zermarterst meinen Stolz?
Gieb L i e b e mir — wer wärmt mich noch?
wer liebt mich noch?
gieb heisse Hände,
gieb Herzens-Kohlenbecken,
gieb mir, der Einsamsten,
d[e]in Eis, ach! siebenfaches Eis
nach Feinden selber,
nach Feinden schmachten lehrt,
gieb, ja ergieb
grausamster Feind,
mir — d i c h!...

Davon!
Da floh er selber,
mein einziger Genoss,
mein grosser Feind,
mein Unbekannter,
mein Henker-Gott!...

Haha!
Ve işkence ediyorsun bana. Delisin ya işte,
gururumu kırıyorsun işkencenle?
S e v g i ver bana — kim ısıtır ki beni daha?
kim sever ki beni daha?
sıcak eller uzat bana,
yürek mangalları uzat bana,
bana, yalnızların en yalnızına,
buzunu ver ah! yedi kat donmuş buz,
düşmanları bile
düşmanları özlemeyi öğreten,
ver, evet, teslim et,
ey zalim düşman
bana — k e n d i n i !

Kaçıyor!
Bu kez o kaçıyor,
tek yoldaşım,
en büyük düşmanım,
tanınmazım benim,
Cellat-Tanrım benim!...

Nein!
komm zurück!
Mit allen deinen Martern!
All meine Thränen laufen
zu dir den Lauf
und meine letzte Herzensflamme
dir glüht sie auf.
Oh komm zurück,
mein unbekannter Got! mein Schmerz!
mein letztes Glück!...

Ein Blitz. Dionysos wird in smaragdener Schönheit sichtbar.

Dionysos:

Sei klug, Ariadne!...
Du hast kleine Ohren, du hast meine Ohren:
steck ein kluges Wort hinein! —
Muss man sich nicht erst hassen, ween man sich lieben soll?...
Ich bin dein Labyrinth.

Hayır!
gel geri!
bütün işkencelerinle *birlikte* *geri gel!*
Bütün gözyaşlarım
sana akıyor,
yüreğimin son alevi
seni aydınlatıyor.
Gel, geri gel,
tanınmaz Tanrım benim! *Acım* *benim!*
son mutluluğum!...

Bir şimşek çakar. Dionysos zümrüt güzelliğiyle görünür.

Dionysos:

Aklını başına topla, Ariadne!
Küçük kulakların var, benim kulaklarım var sende:
bir akıllıca söz sok onların içine! —
Kişi kendini sevecekse, kendinden nefret etmesi
gerekmez mi önce?...
Labirentinim *ben* *senin*

RUHM UND EWIGKEIT.

I.

Wie lange sitzest du schon
auf deinem Missgeschick?
Gieb Acht! du brütest mir noch
ein Ei,
ein Basilisken-Ei
aus deinem langen Jammer aus.

Was schleicht Zarathustra entlang dem Berge?—

Misstrauisch, geschwürig, düster,
ein langer Lauerer —,
aber plötzlich, ein Blitz,
hell, furchtbar, ein Schlag
gen Himmel aus dem Abgrund:
— dem Berge selber schüttelt sich
das Eingeweide...

Wo Hass und Blitzstrahl
Eins ward, ein F l u c h —,
auf den Bergen haust jetzt Zarathustra's Zorn,

ŞÖHRET VE SONSUZLUK

1.

Daha ne kadar oturacaksın
bahtsızlığının üstünde?
Dikkat et! uzun sefilliğinden sonra,
bir yumurta,
bir yılan yumurtası
çatlayacak sanki kuluçkaya yatışından.

Ne kaçıyor Zerdüşt dağ boyunca öyle? —

Güvensiz, kuşkulu, karanlık,
uzun uzun pusuda—,
ama birden, bir yıldırım,
aydınlık, korkunç, bir şimşek
uçurumdan yükselip göklere çakan:
—dağın bile sarsılıyor
barsakları...

Nefret ile yıldırımların
birleşip i l e n ç olduğu yerleri—,
dağların tepelerini yurt edinmiş şimdi Zerdüşt'ün öfkesi,

eine Wetterwolke schleicht er seines Wegs.

Verkrieche sich, wer eine letzte Decke hat!
Ins Bett mit euch, ihr Zärtlinge!
Nun rollen Donner über die Gewölbe,
nun zittert, was Gebälk und Mauer ist,
nun zucken Blitze und schwefelgelbe Wahrheiten —
Zarathustra f l u c h t...

2.

Diese Münze, mit der
alle Welt bezahlt,
R u h m —,
mit Handschuhen fasse ich diese Münze an,
mit Ekel trete ich sie u n t e r mich.

W e r will bezahlt sein?
Die Käuflichen...
Wer f e i l steht, greift
mit fetten Händen

bir şimşek bulutunu takmış peşine sürüklüyor.

Kaçın, sığının, başını sokacak damları olanlar!
Haydi, yataklarınızda büzülün, düztabanlar sizi!
Şimdi gök gürültüleri dolaşıyor gök kubbenin üstünde,
şimdi tir tir titriyor payandalar, duvarlar,
şimdi çakıyor şimşekler ile kükürt sarısı hakikatler —
Zerdüşt i l e n i y o r...

2.

Bu metelik, bütün dünyanın
ödenti diye dağıttı,
Ş ö h r e t —,
eldiven giyiyorum elime bu meteliği ellerken,
tiksintiyle eziyorum onu ayağımın a l t ı n d a.

K i m ödenti ister?
Satılığa çıkmışlar yalnızca...
S a t ı l ı k olanlar, uzatırlar
Yağlı ellerini

nach diesem Allerwelts-Blechklingklang Ruhm!

— W i l l s t du sie kaufen?
sie sind Alle käuflich.
Aber biete Viel!
klingle mit vollem Beutel!
— du s t ä r k s t sie sonst,
du stärkst sonst ihre T u g e n d ...

Sie sind Alle tugendhaft.
Ruhm und Tugend — das reimt sich.
So lange die Welt lebt,
zahlt sie Tugend-Geplapper
mit Ruhm-Geklapper —,
die Welt l e b t von diesem Lärm...

Vor allen Tugendhaften
    will ich schuldig sein,
schuldig heissen mit jeder grossen Schuld!
Vor allen Ruhms-Schalltrichtern
wird mein Ehrgeiz zum Wurm —,

bu tüm-dünyanın-teneke-tıngırtısı ününe!

—Haydi istiyor musun satın almak?
Hepsi satılık, hepsi.
Ama yüksek biç fiyatlarını!
dolu dolu keseler şıngırdat!
—yoksa güçlendirirsin onları,
güçlendirirsin yoksa faziletlerini...

Hep faziletlidir onlar.
Şöhret ve fazilet —hep uyaklıdır bu ikisi.
Yaşadıkça bu dünya,
fazilet patırtılarına karşılık
şöhret takırtıları öder—,
bu gürültü patırtıyla yaşar dünya...

Bütün faziletliler karşısında
suçlu olmak istiyorum,
ne kadar suç varsa yüklesinler bana!
Bütün şöhret zurnacılarının karşısında
solucana döndü hırsım—,

unter Solchen gelüstet's mich,
der N i e d r i g s t e zu sein...

Diese Münze, mit der
alle Welt bezahlt,
R u h m —,
mit Handschuhen fasse ich diese Münze an,
mit Ekel trete ich sie u n t e r mich.

3.

Still! —
Von grossen Dingen — ich s e h e Grosses! —
soll man schweigen
oder gross reden:
rede gross, meine entzückte Weisheit!

Ich sehe hinauf —
dort rollen Lichtmeere:
— oh Nacht, oh Schweigen, oh todtenstiller Lärm!...

böylelerinin yanındayken
e n a l ç a k olmak geliyor içimden...

Bu metelik, bütün dünyanın
ödenti diye dağıttığı,
Ş ö h r e t —,
eldiven giyiyorum elime bu meteliği ellerken
tiksintiyle eziyorum ayağımın a l t ı n d a .

3.

Sus artık! —
Yüce şeyler üzerine — g ö r ü y o r u m yüceleri! —
susmalı kişi
ya da yücelikle konuşmalı:
yücelikle konuş artık, ey kendinden geçmiş bilgeliğim!

Yükseklerde şimdi gözüm—
ışık denizleri dalgalanıyor orada:
—Ah gece, ah susmak, ah ölüm sessizliğinin gürültüsü!...

Ich sehe ein Zeichen —,
aus fernsten Fernen
sinkt langsam funkelnd ein Sternbild gegen mich...

4.

Höchstes Gestirn des Seins!
Ewiger Bildwerke Tafel!
D u kommst zu mir? —
Was Keiner erschaut hat,
deine stumme Schönheit, —
wie? sie flieht vor meinen Blicken nicht?

Schild der Nothwendigkeit!
Ewiger Bildwerke Tafel!
— aber du weisst es ja:
was allein i c h liebe,
dass du e w i g bist!
dass du n o t h w e n d i g bist!

Bir işaret görüyorum—,
en uzak uzaklıklardan gelen
bir yıldız tasarımı ışıl ışıl iniyor gözlerimin önüne...

4.

Varlığın en yüksek takım yıldızı!
Sonsuz tasarımlar yapısı!
S e n mi geliyorsun bana?—
Daha kimsenin bakamadığı,
şuskun güzelliğin mi bu?—
Demek, demek kaçmıyor, bakışlarımdan?

Zorunluğun kalkanı!
Sonsuz tasarımlar yapısı!
—ama bilirsin sen:
kimsenin çekemediği,
tek b e n i m sevdiğim,
senin s o n s u z olmandır!
senin z o r u n l u olmandır!

Meine Liebe entzündet
sich ewig nur an der Nothwendigkeit.

Schild der Nothwendigkeit!
Höchstes Gestirn des Seins!
— das kein Wunsch erreicht,
das kein Nein befleckt,
ewiges Ja des Sein's,
ewig bin ich dein Ja:
d e n n i c h l i e b e d i c h , o h E w i g k e i t ! — —

Sonsuzca tutuşturur sevgim kendini
zorunluk ateşinden yalnızca.

Zorunluğun kalkanı!
Varlığın en yüksek takım yıldızı!
—hiçbir dileğin erişemediği,
hiçbir Hayırın kirletemediği,
varlığın sonsuz Eveti,
sonsuza dek Evetinim ben senin:
çünkü seviyorum seni, ey sonsuzluk! — —

VON DER ARMUT DES REICHSTEN.

Zehn Jahre dahin —,
kein Tropfen erreichte mich,
kein feuchter Wind, kein Thau der Liebe
— ein r e g e n l o s e s Land...
Nun bitte ich meine Weisheit,
nicht geizig zu werden in dieser Dürre:
ströme selber über, träufle selber Thau
sei selber Regen der vergilbten Wildniss!

Einst hiess ich die Wolken
fortgehn von meinen Bergen, —
einst sprach ich „mehr Licht, ihr Dunklen!"
Heut locke ich sie, dass sie kommen:
macht dunkel um mich mit euren Eutern!
— ich will euch melken,
ihr Kühe der Höhe!
Milchwarme Weisheit, süssen Thau der Liebe
ströme ich über das Land.

VARLIKLININ YOKSULLUĞU

On yıldanberi—,
tek bir damla bile düşmedi üzerime,
tek bir nemli esinti, tek bir sevgi çiyi
—r a h m e t s i z bir toprak...
Şimdi bilgeliğime diyorum,
cimrileşme bu kıraçlıkta:
sel ol ak kendi kendine, çiy ol düş kendi kendine,
yağmur ol yağ kendi sararmış bozkırlarına!

Bir zamanlar kovmuştum
bulutları dağlarımdan,—
bir zamanlar buyurmuştum «Açıl:n, ışık gelsin,
ey Karartıcılar!» diye.
Şimdiyse ayartmağa çalışıyorum, geri dönsünler diye:
karartın çevremi memelerinizle!
—sizi sağmak istiyorum
ey yükseklerin akinekleri!
Süt sıcağı bilgelik, tatlı sevgi çiyi
saçıyorum toprağın üstüne.

Fort, fort, ihr Wahrheiten,
die ihr düster blickt!
Nicht will ich auf meinen Bergen
herbe ungeduldige Wahrheiten sehn.
Vom Lächeln vergüldet
nahe mir heut die Wahrheit,
von der Sonne gesüsst, von der Liebe gebräunt, —
eine r e i f e Wahrheit breche ich allein vom Baum.

Heut strecke ich die Hand aus
nach den Locken des Zufalls,
klug genug, den Zufall
einem Kinde gleich zu führen, zu überlisten.
Heut will ich gastfreundlich sein
gegen Unwillkommnes,
gegen das Schicksal selbst will ich nicht stachlicht sein
— Zarathustra ist kein Igel.

Meine Seele,
unersättlich mit ihrer Zunge,
an alle guten und schlimmen Dinge hat sie schon geleckt,
in jede Tiefe tauchte sie hinab.
Aber immer gleich dem Korke,

Defolun, defolun, siz ey çorak çorak
bakınan hakikatler!
Kurumuş, kavruk, sabırsız hakikatler
görmek istemiyorum dağlarımda.
Kahkahalarla altınlanıp
öyle gelsin hakikat bugün bana,
güneşle tatlanmış, sevgiyle renklenmiş,
yalnızca o l g u n hakikatleri koparacağım artık ağaçtan.

Raslantının perçemlerini okşuyor
bugün ellerim,
kurnazlığım yeter onu istediğim yere gütmeğe,
kandırmağa bir çocuk gibi.
Bugün konuksever olmak istiyorum
istenmeyen konuklara,
yumuşak bir döşek sereceğim yazgıya bile
—bir kirpi değil Zerdüşt.

Ruhum,
doymak bilmez diliyle
yaladı yuttu bütün iyi şeyleri, bütün kötü şeyleri,
her derinliğe battı.
Ama hep, mantar gibi,

immer schwimmt sie wieder obenauf,
sie gaukelt wie Öl über braune Meere:
dieser Seele halber heisst man mich den Glücklichen.

Wer sind mir Vater und Mutter?
Ist nicht mir Vater Prinz Überfluss
und Mutter das stille Lachen?
Erzeugte nicht dieser Beiden Ehebund
mich Räthselthier,
mich Lichtunhold.
mich Verschwender aller Weisheit Zarathustra?

Krank heute vor Zärtlichkeit,
ein Thauwind,
sitzt Zarathustra wartend, wartend auf seinen Bergen, —
im eignen Safte
süss gewarden und gekocht,
unterhalb seines Gipfels,
unterhalb seines Eises,
müde und selig,
ein Schaffender an seinem siebenten Tag.

— Still!
Eine Wahrheit wandelt über mir
einer Wolke gleich, —

hep yeniden yüzdü su yüzüne,
yağ gibi yayıldı oynaşarak koyu denizlere:
mutlu dediler bana bu ruh benim diye.

Kim benim babam anam?
Prens Bolluk değil mi babam
ve Dingin Kahkaha anam?
Bu çift dünyaya getirmedi mi beni,
ben gizem yaratığını,
ben ışık müsrifini,
ben bütün bilgelikleri çarçur eden Zerdüştü?

Bugün, yumuşaklıktan içi geçmiş,
ılık bir bahar yeli,
oturuyor bekleyerek, bekleyerek dağların tepelerinde,—
kendi suyuyla
pişmiş, tatlanmış,
doruğunun altında,
buzulunun altında,
yorgun ve kutlu,
yedinci gününe varmış bir yaratıcı.

— Dur!
Bir hakikat dolanıyor tepemde
bir bulut gibi,—

mit unsichtbaren Blitzen trifft sie mich.
Auf breiten langsamen Treppen
steigt ihr Glück zu mir:
komm, komm, geliebte Wahrheit!

– Still!
M e i n e Wahrheit ists!
Aus zögernden Augen,
aus sammtenen Schaudern
trifft mich ihr Blick,
lieblich, bös, ein Mädchenblick...
Sie errieth meines Glückes G r u n d,
sie errieth m i c h — ha! was sinnt sie aus? —
Purpurn lauert ein Drache
im Abgrunde ihres Mädchenblicks.

— Still! Meine Wahrheit r e d e t! —

Wehe dir, Zarathustra!
Du siehst aus, wie Einer,
der Gold verschluckt hat:
man wird dir noch den Bauch aufschlitzen!...

Zu reich bist du,
du Verderber Vieler!

görülmez şimşekler yağdırıyor üstüme.
Geniş, yavaş basamaklardan
iniyor mutluluğu bana doğru:
gel, gel, sevgili Hakikat!

—Bak!
B e n i m hakikatim. bu!—
çekingen gözlerden,
kadife ürpertisinden gelen
bakışı yakalıyor beni,
sevgi dolu, kızgın, bir kız bakışı...
Mutluluğumun t e m e l i n i sezinliyor
b e n i sezinliyor —ha! ne demeğe getiriyor?—
Kız bakışının uçurumunda
bir rengarenk ejderha pusuda.

—Dinle! K o n u ş u y o r hakikatim!—

Yazıklar olsun sana, ey Zerdüşt!
Altın yutmuş biri
gibisin tıpkı:
bekle bak, karnını da yararlar daha!...

Pek varlıklısın sen
ne de savurgansın!

Zu Viele machst du neidisch,
zu Viele machst du arm...
Mir selber wirft dein Licht Schatten —,
es fröstelt mich: geh weg, du Reicher,
geh, Zarathustra, weg aus deiner Sonne!...

Du möchtest schenken, wegschenken deinen Überfluss,
aber du selber bist der Überflüssigste!
Sei klug, du Reicher!
Verschenke dich selber erst, oh Zarathustra!

Zehn Jahre dahin —,
und kein Tropfen erreichte dich?
Kein feuchter Wind? kein Thau der Liebe?
Aber wer sollte dich auch lieben,
du Überreicher?
Dein Glück macht rings trocken,
macht arm an Liebe
— ein regenloses Land...

Niemand dankt dir mehr,
du aber dankst Jedem,
der von dir nimmt:
daran erkenne ich dich,
du Überreicher,
du Ärmster aller Reichen!

Kıskanç yaptın pek çoklarını,
pek çoklarını da yoksul...
Bana bile gölge düşürüyor ışığın—,
üşüyorum: git, git artık ey Varlıklı,
git Zerdüşt, çek git güneşinden!...

Armağan edersin, dağıtırsın fazlalığını,
oysa sen kendin fazlasın asıl!
Aklını kullan, ey Varlıklı,
Önce kendini armağan et, gitsin, ey
Zerdüşt!

On yıldanberi—,
Tek bir damla bile düşmedi mi üzerine?
tek bir nemli esinti, tek bir sevgi çiyi?
Ya kim seveydi ki seni,
varlıklının varlıklısı?
Mutluluğun kuraklık getiriyor çepeçevre,
sevgi yoksulluğu getiriyor
—rahmetsiz bir toprak...

Kimse teşekkür etmiyor artık sana,
ama sen herkese,
senden alan herkese teşekkür ediyorsun:
işte buradan tanıdım seni,
varlıklının varlıklısı,
sen ey varlıkların en yoksulu!

Du opferst dich, dich quält dein Reichthum —,
du giebst dich ab,
du schonst dich nicht, du liebst dich nicht:
die grosse Qual zwingt dich allezeit,
die Qual übervoller Scheuern, übervollen
Herzens —
aber Niemand dankt dir mehr...

Du musst ärmer werden,
weiser Unweiser!
willst du geliebt sein.
Man liebt nur die Leidenden,
man giebt nur die Leidenden,
verschenke dich selber erst, oh Zarathustra!

— Ich bin deine Wahrheit...

Kendini kurban edersin, işkence eder kendine
zenginliğin—,
vazgeçersin kendinden,
esirgemezsin kendini, sevmezsin kendini:
o koca işkence zorlar hep seni,
tıkabasa dolu kilerlerin, tıkabasa dolu yüreğin—
ama kimse teşekkür etmez sana artık...

Yoksullaşman gerek,
ey kafasız Bilge!
sevilmek istiyorsan.
Yalnızca düşmüşler sevilir,
yalnızca açlara verilir sevgi:
önce kendini armağan et, gitsin, ey Zerdüşt!

—Hakikatinim ben senin...

MİLLİ KÜTÜPHANE

Nur Narr! Nur Dichter!	8	*Sadece Deli! Sadece Şair!*
Unter Töchtern der Wüste	20	*Çölün Kızları Arasında*
Letzter Wille	40	*Son İstem*
Zwischen Raubvögeln	42	*Yırtıcı Kuşlar Arasında*
Klage der Ariadne	66	*Ariadne'nin Yakınması*
Das Feuerzeichen	54	*İşaret Ateşi*
Die Sonne sinkt	58	*Güneş Batıyor*
Ruhm und Ewigkeit	78	*Şöhret ve Sonsuzluk*
Von der Armut des Reichsten	90	*Varlıklının Yoksulluğu*

ÇEVİRENİN NOTLARI

Nietzsche'nin sonradan *Dionysos Dithyrambosları* adı altında biraraya getirdiği şiirleri yazmağa başlaması 1883-84 arasına (*Zerdüşt*'ün yazılış, Nietzsche'nin Lou Salome ile dostluk dönemine) yerleştirilir genellikle. 1888'in yazında bunlardan altı tanesi (Varlıklının Yoksulluğu, Yırtıcı Kuşlar Arasında, Güneş Batıyor, Son İstem, İşaret Ateşi, Şöhret ve Sonsuzluk), çeşitli başlık tasarılarının da bulunduğu bir defterden temize çekilir. Başlık tasarılarında «Zerdüşt'ün Türküleri» adı ağır basıyor, bu dönemde yazdığı mektuplarda da Nietzsche şiirlere bu adla değiniyor. Şiirlerin son yazılış (bitiriliş?) dönemi ise çok daha kesin bilinebiliyor: Nietzsche, çıldırmasından 2-3 gün önce (28 Aralık 1888) bunları temize çekmeye başlamış, bu iş de çılgınlığın yerleşmesinin ilk günlerine (2-3 Ocak) dek sürmüş. Nietzsche'nin delirdiğinin habercisi olarak dostlarını onu aramağa götüren mektuplar 3 Ocak'ta postaya verilmiş. Bir başka, yine o güne ait bir tümce parçasında, «bu gün, bir belirli tanrısal budalanın Dionysos Dithyramboslarını bitirdiğini bildirdiler bana...» diye yazıyor Nietzsche.

Nietzsche uzmanı Podach, bunlara (ve başka ipuçlarına, örneğin Nietzsche'nin elyazısının çıldırma süreci içinde gösterdiği değişikliklere) dayanarak bu tarihleri veriyor. Bu filolojik-biografik kılıkırkyarmalar, özetle *Dionysos Dithyramboslarının* son elyazmasının Nietzsche'nin elinden çıkan son metinlerden biri ve son kitap tasarısı olduğunu gösteriyor.

Nietzsche, 1888 ilkbaharında, Torino'ya (?) giden trende yazdığı «Yolculuk» adlı düzyazı şiirin altına «Varoluşun

tehlikeye atılmışlığı ve hayalet gibiliği — Gece, 27 Nisan» diye bir not koyuyor: Çıldırmasına varan yol üzerinde böylesi duygular içinde bulunan Nietzsche için, Dionysos Dithyrambosları, ulaşmağa çabaladığı Dionysosca sağlıklı bir dünya görüşünün yaşantılar diliyle aktarılması bakımından önem taşıyorlardı, diyebiliriz. Bunun ne gibi bir görüş olduğunu anlatmağa çalışacak değiliz; okur kendisi baksın, görsün. Biz burada yalnızca Nietzsche'nin bazı kavramları ile metin üzerine bazı bilgiler vermekle yetinelim.

Dionysos, Nietzsche'nin, en başından sonuna dek, düşüncesinde temel bir yer tutan kavramlardandır: «Kendinden geçme»nin, giderek «şarap» ve «bağbozumu»nun ve «oyun»un, «dram»ın, «tiyatro» ve «tragedya»nın tanrısı, filozofun düşüncesinde gittikçe ağırlıklı bir anlam kazanır; son, çılgınlıkla noktalanan günlerde ise, kendi kişiliğine dek iner — Wagner'in karısı Cosima'yı «Ariadne»nin yerine koyan, çılgınlık eşiğindeki düşünce, ona yazdığı notun altına «Nietzsche [Sezar] Dionysos» diye imza atar...

Filozofun ilk yapıtı, *Musikinin Tininden Tragedyanın Doğuşu*, Dionysos-Apollon ikiliği üzerine kuruludur: «istemin, kendi kendine oynadığı oyundan duyduğu haz» üzerinde yükselen, geniş anlamda «musiki»ye dayalı sanatlar, Dionysos'un esinlendirdiği biçimlerdir — daha doğrusu, «Dionysos», Hellenistik uygarlığın bu yaratım biçimlerine verdiği addır. Bunun karşısında duran ve onu «biçimlerle» dizginlemeğe çalışan Apollon ise, «plastik sanatlar»da dilegelen sanat güdüsünün, «kalıcı», «düzenli», «simetrik» yaratımların esinlendiricisidir. Nietzsche'nin saptamalarıyla, insan olgularından «coşma», «şarkı söyleme/dans etme» Dionysos'un payına düşerken, «düş görme»deki dinginlik, biribirini izleyen biçimlerin yarattığı «düzen» (Hellenistik biçimiyle «Olympos'taki tanrılar düzeni») Apollon'un yaratısıdır: «Yunanlı, varoluşun ürkünçlüğü ve tiksindiricilliklerini biliyor ve duyuyordu: yaşayabilmek için, bunların önü-

ne Olympos'un parlak düş ürünlerini koymak zorundaydı.» Bu ikiliğe başka bir örnek, Apollon'dan esinlenen «Epos»a, öykü-şiire karşılık, «halk türküsü»nün Dionysos'tan gelen «melos»u, «melodi»sidir.

Böylece, Nietzsche'nin düşüncesinin başlangıçlarında, çok genel çizgiler içinde «müzik» ve «dil» karşılıklığı içine yerleşen Dionysos-Apollon ikiliği, karşılıklı bir dengenin ikisi de gerekli iki yanı, ögesi olarak anlaşılır. «İnsanın en temel metafizik etkinliği olan sanat» için, ikisinin bir denge içinde buluşmaları gerekir.

Tragedyanın Doğuşu, şöyle sona erer: Atina'da bulunan bir «Yabancı» [Nietzsche?], Apollon'u selamlayarak, Atinalılara şöyle seslenir: «'Kutlu Helen halkı! Sizin için Dionysos ne denli büyük olmalı ki, Delos'lu tanrı (Apollon) sizin Dithyrambos'ça çılgınlığınızı iyileştirmek için bunca büyü gereksiyor!' — Böyle bir duygu içinde bulunan kişiyi, oysa ki, bir ihtiyar Atinalı, onun yüzüne Aeskylos'un yücelmiş gözlerini çevirerek, şöyle yanıtlayabilirdi: 'Ama şunu da söyle, ey Harika Yabancı: bu halk ne denli acı çekmiş olmalı ki, böylesine güzel olabilmiş! Şimdi de gel, beni Tragedya'ya kadar izle ve benimle birlikte her iki tanrının tapınaklarında kurbanlar sun.'»

1871 tarihli bu «*dithyrambos'ça çılgınlık*», onsekiz yıl sonra, bir dizi *Dithyrambos*'u temize çekmiş düşünürü kurban alacak çılgınlıktan çok farklı mıydı?...

«Dithyrambos»un ne olduğu konusunda da *Tragedya'nın Doğuşu* şu açıklamayı veriyor: «Dionysos'ça dithyrambos'da, insan, bütün simgesel yeteneklerinin doruğuna çıkacak kertede uyarılmış haldedir; daha önce hiç hissedilmemiş birşey, Maya perdesinin yırtılışı, kendi cinsinin, hatta doğanın dehası olarak birlikli bir duruma varış, dilegelmek için kişiyi zorlar. Şimdi, doğanın özü kendisini simgesel olarak dilegetirecektir; yeni bir simgeler dünyası gereklidir; yalnızca ağızın, yüzün, sözün simgelemi değil, hepsinin toplamının — bütün üyelerini uyumlu olarak devindiren dans edimi. O zaman, öteki simgelem güçleri; müziğin, ritmiğin, dinamiğin ve armoninin güçleri de, birden-

bire büyüyerek akar, yığılır. Bütün simgelem güçlerinin bu toptan boşalmasını tutabilmek, kavrayabilmek için, insanın, bu güçlerde kendini simgesel olarak dilegetirmek isteyen o kendi kendisine yabancılaşma yüksekliğine ulaşmış olması gerekir: bu yüzden Dionysos'a dithyrambos'ca tapınanı, ancak onunla aynı düzeyde olan anlar!»

Bu ilk yapıtta bile, bir «denge» öngörüldüğü halde, Nietzsche'nin 'gönlünün kimden yana' olduğu belli oluyordu —sonradan, giderek artan bir biçimde, Apollon'un önemi azalırken, Dionysos, düşüncede önplana geçer:—

«Coşku» anı, bir bilinç içeriğine dönüştürülünce, kişinin dünyayı bir bütün olarak ve kendisini de tam olarak *onaylaması*, bütün 'Varlığa' «*Evet!*» demesi anlamına gelir. Böyle bir durumdaki kişi, dünyada ve kendisinde herhangi birşeyi 'değiştirmek' istemez — onları, tam o biçimleriyle, evetlemiştir: «Kahkaha» atar, «dans» eder... (Bu noktada Kazancakis'in *Zorba*'sı akıllara gelebilir: Zorba, otobiyografik ögeler yanında, bilinçli olarak Nietzsche'ce 'idealler' üzerine kurulmuş bir kişidir.)

Böylece, bu kişi, kendi yaşamına baktığında, ölüm sorusunu, *Grekçe* ölüm sorusunu; «Şu anda öleceksin — ne diyorsun?» sorusunu, Nietzsche'nin «bengi dönüş»üyle yanıtlayacaktır. Bu yanıtı Zerdüşt'ten dinleyelim: —

Şimdi ölüyorum ve yok oluyorum, bir an içinde hiçim. Ruhlar da bedenler kadar ölümlüdür.

Ama, benim içine dolaşmış olduğum nedenler düğümü geri döner — o beni yeniden yaratacaktır! Ben kendim de bengi dönüşün nedenlerinden biriyim.

Geri dönerim, bu güneşle, bu yeryüzüyle, bu kartalla, bu yılanla — yeni bir yaşama ya da daha iyi bir yaşama ya da benzer bir yaşama d e ğ i l:

— hep yeniden, bengi, bu aynı yaşamın kendisine dönerim geri, en büyüğünde de en küçüğünde de aynı olan bu yaşama, ki bütün şeylerin bengi dönüşünü yeniden öğreteyim, —

Zerdüşt'ü, özellikle III. Kitabı, içindeki yoğun şiirsellik

ve coşkuyla, peş peşe gelen «dans»larıyla, boydan boya tek bir dithyrambos saymak çok yanlış olmayabilir.

* * *

Dithyramboslardan üçü ise 1885'de basılan ama yayımlanmadan yalnızca birkaç dosta gönderilen *Zerdüşt IV*'de yer alır. Son ikisi de, Nietzsche'nin son iki kitabının sonunda, 'epilog' olarak bulunur: *Nietzsche contra Wagner*'de 'Varlıklının Yoksulluğu', *Ecce Homo*'da 'Şöhret ve Sonsuzluk'. Bu son iki şiirin temiz yazmaları (son biçimleri) bu kitapların basım metinleriyle birlikte yayınevine gönderilmiş bulunduğundan olacak, Nietzsche'nin son elyazmasında metinleri bulunmamakta, ama adları bu yazmanın sonundaki çizelgede yer almakta. Bu yüzden, şimdiye kadar yapılan yayımlarda, bu iki şiir Nietzsche'nin onları ilk koyduğu yerden (kitapların sonundan) alınarak, ötekilerin yanında yayımlanagelmiştir. Öte yandan da, bazı yayımcılar, şiirlerden üçünü, *Zerdüşt*'te bulunduklarından olacak, Dionysos Dithyramboslarına koymazlar. İlk kez Podach, Nietzsche'nin son («çıldırma dönemi» — basımları kendi elinden geçmemiş) kitaplarını elyazmalarına geri dönerek yayımlarken şiirleri 'yerli yerinde' tutmuştur.

* * *

Nietzsche'nin dithyramboslardan üçüne yer verdiği *Zerdüşt IV*, trajik trilogyayı izleyen bir Satyr oyununu andırır: İlk üç kitapta öğretisi İncil 'ciddiyet'iyle, peygamberce edalarla serimlenen Zerdüşt, burada alay konusu edilmekte, palyaçolaştırılmaktadır; ama yine de ironik, acı bir tadı vardır bu alayın: «Üstinsan»ı öğreten, onu arayan Zerdüşt'ün payına, çömez diye, 19. yüzyılın insan telveleri ile yaygın modalarını simgeleyen «üstün insanlar» düşmüştür: İki Kral, bir Papa, Tanrının Katili En Çirkin Adam, sülüklere kendi kanını emdiren Vicdanlı, Kendi İsteğiyle Dilenci olan biri, Kendine Zerdüşt'ün Gölgesi Adını Takan Gez-

gin, bir de yer yer Schoperhauer ile Wagner'i anımsatan bir bıkkınlık öğretmeni Falcı ile bir ayartıcı Büyücü.

Bu tipler ile Zerdüşt'ün ilişkileri «Eşek Şenliği»ne doğru sürüp giderken, Nietzsche'nin «altın kahkaha» ilkesi bol bol uygulanmaktadır: Önce, en çok kızdığı tutum olan «ağırbaşlılık», sonunda da, «bengi dönüş» - «amor fati» düşüncelerinde dile gelen, dünyayı bir bütün olarak onaylayıcı kendi tutumu tefe konulmakta — hem de, söylenen herşeye «Evet» demekten başka bir şey yapamayan eşekle simgelenerek...

Geri dönüp kendi alaycı tutumuyla bile alay edebilmeyi içeren, çok yönlülükten de öte bir tutumu var Nietzsche'nin bu eserde. İlginç olan ise, en içten, en derin yaşantılarından doğan şiirlerinden üçüne burada, bu matraklıklar içinde yer vermesidir. Bu, sanıyorum, Zerdüşt IV'ün 'ciddi'ye alınması gereken bir parodi olduğunu göstermekte.

Üç Dithyrambos şöyle bir bağlamda yer alıyor:

Zerdüşt, bir «imdat bağırtısı»nın peşinde, dağından aşağıya iner; imdat isteyeni ararken yolda (onu arayan) 'üstün insanlar'a rastlar, onları teker teker mağarasına gönderir.

Bunlardan biri «Büyücü»dür: Zerdüşt ona rastladığında elini kolunu sallayarak koşuşmakta, çırpınmaktadır; sonunda yere yıkılır. Zerdüşt bu «Bütün dünyaca terkedilmiş, yalnız bırakılmış» ihtiyarı ayıltmağa çalışır. Sonunda Büyücü titreyerek, ürpererek, can çekişir gibi yakınmağa başlar: Şiir *Ariadne'nin Yakınması*'dır, ama onun adı geçmez — bir oyuncu, bir kalpazandır bu Büyücü, şiirin sonunda Zerdüşt'ten bir güzel sopa yiyince de itiraf eder: Bu yakınmasıyla «Tinin Nedamet Getireni»ni oynamıştır.

Zerdüşt onu da mağarasına gönderir. Akşam olunca mağarasına dönen Zerdüşt konuklarını ağırlar. «Akşam Yemeği»nden sonra, onlara «Üstün İnsanlar Üzerine» bir söylev çeker, ama söylevinin sonunda, bu 'üstün insanlar'ın «kokuları»na dayanamayarak kendini dışarı atar. Mağarada yalnız kalan 'üstün insanlar'a bu kez İhtiyar Büyücü, «... herşeye, en iyi şeylere bile akşam iner sonunda...» di-

yerek bir «Bezginlik Türküsü» okur: *Sadece Deli! Sadece Şair!*.

Bu türküyle, bütün 'üstün insanlar' Büyücünün «kandırıcı ve bezginlik verici şehvet ağına» düşerler; Tinin Vicdanlısı dışında. Vicdanlı, Büyücüyü suçlayarak, «Bilim Üzerine» konuşmağa başlar: Bilim, insanın güvensizlik duygusundan, 'üstün insanlar'ı Zerdüşt'ü aramağa iten duygudan, k o r k u dan doğmuştur. O sırada mağaraya dönen Zerdüşt, bu «hakikat»i «başaşağı» eder: İnsanın tüm tarihi y ü r e k l i l i ğin tarihidir. — Bütün 'üstün insanlar' «Zerdüşt» diye haykırırlar birağızdan; İhtiyar Büyücü'nün büyüsü bozulmuştur. Tam Zerdüşt yine temiz hava almak için kapağı dışarı atacakken, Gezgin söze başlar:

Çölün Kızları Arasında adlı düzyazı metin ile dithyrambosdur söylediği.

Gezgin'in türküsü neşelendirir, canlandırır 'üstün insanlar'ı. Bu arada Zerdüşt yine dışarı tüymüştür. İçeriden gelen kahkahalar, çığlıklar onu umutlandırır bir an: bu 'üstün insanlar' i y i l e ş m e k t e midirler acaba? Ama biraz sonra ani bir sessizlik olur. mağaradan tütsü kokuları gelmeğe başlar. Meraklanan Zerdüşt, «ne iş çeviriyor bunlar» diye kapıdan gözetler: 'Üstün insanlar', dizlerinin üstünde, mağaradaki eşeğe tapınmaktadırlar — her duanın peşinden boyuna «I—A» (ja=evet) diye anıran eşeğe... Zerdüşt, sonunda, «imdat çağrısı»nın bu 'üstün insanlar'dan geldiğini, bunun da kendisine yönelmiş bir 'son ayartı' olduğunu anlar: 'üstün insanlar'ın acılarını paylaşma ayartısı... Bunu da aşar, «karanlık dağlardan doğan bir güneş gibi», mağaradan çıkar, gider.

Burada sunduğumuz metin(ler), Nietzsche'nin elyazmasının sonunda duran çizelge (yukarıda, S. 103) doğrultusunda, *Podach*'ın bildirdiği sayfa düzenine göre ve *Colli-Montinari KGW*'deki metin esas alınarak yayınlanmaktadır.

Bu kaynaklar şunlardır: —

Podach *Friedrich Nietzsches Werke des Suzammenbruchs*, Erich F. Podach, Wolfgang Rothe Verlag, Heidelberg 1961.

KGW *Nietzsche / Werke, Kritische Gesamtausgabe*, Giorgio Colli Mazzino Montinari, Sechste Abt. Vierter Bd.; Walter de Gruyter & Co., Berlin 1967.

Almanca metinlerin sayfa altında köşeli ayraç içinde verilen sayılar *Podach*'daki elyazmalarının sayfa numaralarıdır. İlk elyazmasının başında *Dionysos-Dithyramben / Friedrich Nietzsche* ibaresi, son sayfasında da çizelge bulunmaktadır. Son iki dithyrambos'un metinleri ise, ilgili kitapların elyazmalarının sonunda bulunmakta; burada da o metinlerin elyazmalarının sayfa sayılarıyla verilmektedir.

Tek dithyrambos'larla ilgili, aşağıdaki notlar, bu sayfa sayılarıyla belirtilmektedir: —

[3] Buradaki dithyrambos'un adında ve ileride bir kez daha [36] geçen «*deli*», Nietzsche için, özellikle Dostoyevski okumalarından sonra, «budalalık» ve «çılgınlık» karışımı bir anlam taşır — 'çevresine yabancı olmak'tan, 'yaşama aykırı düşme'ye dek uzanan bir anlam...

[4] «*Yavuklu*» dediğim «Freier», bir kızla (burada, 'feminin' olan «Hakikat»la) evlenmek isteyen, ona 'kur yapan' delikanlıdır.

[4-5] Şairlerin «*çok yalan söylediği*», Zerdüşt'te de iki kez ele alınır. «Şiirsel yaratı», belirli bir anlamda «yalan» dır, Nietzsche için — bilinçli bir «yalan»...

[7] «*Yeşil»lik*, kıskançlığın, hasetin rengidir.

[7] «*sürülmüştüm*» «(bana) yasaklanmıştı» anlamını da içeriyor.

[9] «*Gezgin ve Gölgesi*», Nietzsche'nin *İnsanca, Pek İnsanca* adlı kitabının bir bölümünün başlığıdır. «*Gezginlik*», 'yurdunda bulunmak /evi-barkı olmak / yerleşik'liğin tersi olarak, 'amaçsızca, nereye gittiğini bilmeden, (biraz

da) yolunu kaybetmiş olarak dolaşıp durmak' gibi anlamlara gelir. Türkçe'de en yakın kavramı, «sıla»nın tersi olarak «gurbet»; kişi olarak da «abdal»dır. Nietzsche yaşamının son (*Zerdüşt* ve sonrası) dönemini «gezgin» olarak geçirmiştir.

[11] Açık bir parodi olan «*Çölün Kızları Arasında*», Ferdinand Freiligrath adlı bir 'şair'in, «çöl»den esinlenen şiirlerindeki imgeleri («kum gibi sarı arslan», «kükremek», «vaha», «evsahibinin kızları», «palmiyeler altında», v.b.) kullanıyor. (Bkz. C. A. Miller, «Nietzsche's 'Daughters of the Desert': A Reconsideration», *Nietzsche-Studien* 2, 1973; Freiligrath'ın şiir kitabı, *Gedichte*, 1855'de yayınlanmış.)

[12 v.d.] «*Sela*» İbranice «tamam» demek olan sözcük, İlahilerde 'dur' işareti olarak kullanılır.

[14] *Dudu ile Züleyha*: Özellikle Goethe'nin *Batı-Doğu Divanı*'yla Almanlar için 'tanıdık' kılınan «Doğu'lu kız» adları.

[25] Burada, uzaktan da olsa, insanlara ateşi verdiğinden dolayı cezalandırılan Prometheus'un gün boyu ciğerlerini parçalayıp yiyen kuşlara gönderi var.

[32] «*Tanrınmaz Tanrı*», Ariadne'ye yaklaşmakta olan Dionysos'tur. Grek mitologyasındaki öykü şöyle: Kral Minos'un kızı Ariadne canavar Minotauros'u (Minos'un Boğası) öldürmek üzere Girit'e gelen Theseus'a aşık olur, ona «labirent»ten çıkmasını sağlayacak «ipliği» verir. Theseus bu sayede kurtulur, kaçarken de Ariadne'yi yanına alır — ancak, nasılsa, onu Noksas'da 'unutur', 'bırakır', 'terkeder'; bunun üzerine oraya gelen Dionysos, Ariadne'yi bulur, onunla 'evlenir' Öykünün bir başka biçimi (Plutharkhos'a göre) şöyle: Theseus onu Naksos'ta terkettiğinde, Ariadne hamiledir, çocuk doğururken ölür. Bu yüzden her yıl, Dionysos şenliklerinin bir parçası olarak, genç bir adam, çocuk doğuran Ariadne'yi «oynayarak» onun 'anısını kutlar'.

[37] «*küçük*» «*benim*» *kulaklar*: Nietzsche kulaklarının küçüklüğüyle övünürdü... (*Labirent* için bkz. yukarıdaki not)

[3] s. 76 v.d. «*ilenç/ilenme*»: lanet/lanetleme. Nietzsc-

he'nin son kitaplarından *Deccal'ın (Antichrist)* alt başlığı, «Hıristiyanlığa Lanet»tir.

[4] d. 3 «ins Bett mit euch» ile *Podach'a* uyuyorum — *KGW'*deki «Ins Bett mich euch» herhalde baskı hatası.

[4 v.d.] «Ruhm»u, «ün» değil, «*şöhret*» diye; «Tugend»i de «erdem» değil, «*fazilet*» diye çevirmemin nedeni, [5] deki «uyaklılığı» sağlamak...

[8] «*çünkü seviyorum seni, ey sonsuzluk*», *Zerdüşt III.*'ün sonundaki şiirsel parçanın da 'nakaratı': Yukarıda sözünü ettiğim «bengi dönüş»ün dilegelişidir. Burada «*sonsuzluk*» diye çevirdiğim, aslında «bengilik», yani her iki yönde de —«ezeli»-«ebedi»— sonsuzluktur. Dithyrambos'larda geçen bazı imgeleri de içeren bu parçanın sonu şöyle: —

Dingin bir gök germişsem kendi üstüme ve uçmuşsam kendi kanatlarımla kendi göğüme:

Oynaşarak yüzmüşsem derin ışık-uzaklıklarında, ve çıkıp gelmişse özgürlüğüme bir kuş bilgeliği:—

— böyle der ya kuş bilgeliği: «Bak, yok işte üst, alt! At kendini şuraya, buraya, oraya, sen ey Hafif! Şarkı söyle! konuşma artık!

— «bütün sözcükler Ağırlar için yapılmamış mıdır? Yalan söylemez mi bütün sözcükler Hafif'e! Şarkı söyle! konuşma artık!» —

Ah, nasıl çekmesin ki canım bengiliği ve düğün halkasını halkaların — dönüşün halkasını?

Hiç bulamadım daha, çocuk isteyeceğim kadını, meğer ki bu kadın ola o, bu sevdiğim: çünkü seviyorum seni, ey Bengilik!

Çünkü seviyorum seni, ey Bengilik!

[41-42] «*armağan et gitsin*» diye çevirdiğim *verschenken*, «[ona-bunal dağıtmak / çarçur etmek» gibi anlamlar da taşır. «*rahmetsiz*» aslında «yağmursuz».

B/F/S
BİLİM/FELSEFE/SANAT
YAYINLARI

BİLİM DİZİSİ

MASALIN BİÇİMBİLİMİ

Vladimir Propp / Çeviren: Mehmet - Sema Rifat

⁂

TOPLUMBİLİMSEL YÖNTEMİN KURALLARI

Emile Durkheim / Çeviren: Cemal Bali Akal

FELSEFE DİZİSİ

TRACTATUS

Ludwig Wittgenstein / Çeviren: Oruç Aruoba
Almanca aslı ile

⁂

YUNANLILARIN TRAJİK ÇAĞINDA FELSEFE

Friedrich Nietzsche / Çeviren: Nusret Hızır

⁂

DELİLİĞE ÖVGÜ

Erasmus / Çeviren: Nusret Hızır
Hans Holbein'in desenleriyle (2. Baskı)

⁂

GÖNÜLLÜ KULLUK ÜZERİNE SÖYLEV

Etienne de La Boeite / Çeviren: Mehmet Ali Ağaoğulları

⁂

SANAT DİZİSİ

FRANZ KAFKA

Ernst Fischer / Çeviren: Ahmet Cemal

*
**

AŞK-I MEMNU YA DA UZUN BİR KIŞIN SİYAH GÜNLERİ

Selim İleri

*
**

ROTTERDAM'LI ERASMUS'UN ZAFERİ VE TRAJEDİSİ

Stefan Zweig / Çeviren: Ahmet Cemal

*
**

TOPLUMCU GERÇEKÇİLİĞİN KAYNAKLARI

Ahmet Oktay

*
**

ESTETİK ÜTOPYA

Enis Batur

*
**

PUŞKİN ÜZERİNE KONUŞMA

Dostoyevski / Çeviren: Tektaş Ağaoğlu

TARİH DİZİSİ

ROMA İMPARATORLUĞU'NUN
GERİLEYİŞ VE ÇÖKÜŞ TARİHİ — Cilt: 1

Edward Gibbon / Çeviren: Asım Baltacıgil

ROMA İMPARATORLUĞU'NUN
GERİLEŞYİŞ VE ÇÖKÜŞ TARİHİ — Cilt: 2

Edward Gibbon / Çeviren: Asım Baltacıgil

ROMA İMPARATORLUĞU'NUN
GERİLEYİŞ VE ÇÖKÜŞ TARİHİ — Cilt: 3

Edward Gibbon / Çeviren: Asım Baltacıgil

ÇIKIYOR

İNCELEME DİZİSİ

TOPLUMSAL DEĞİŞME VE BASIN

Ahmet Oktay

ŞİİR DİZİSİ

KARA ADA ŞİİRLERİ
Pablo Neuda / Çeviren: Sait Maden

*
**

AŞK SANATI
Ovidius / Çeviren: İsmet Zeki Eyuboğlu

BİR TÜR YİTİRİŞ
Ingeborg Bachmann / Çeviren: Ahmet Cemal
Almanca aslı ile

*
**

DUINO AĞITLARI
Rainer Maria Rilke / Çeviren: Süha Ergand
Almanca aslı ile

*
*

DÜNYA EFENDİLERİ
Sami Baydar

CATHAY
Ezra Pound / Çeviren: Ülkü Tamer
İngilizce aslı ile

YAZILAR VE TUĞRALAR
Şiirler 1973 - 1987
Enis Batur

ANLATI DİZİSİ

MALİNA
Ingeborg Bachmann / Çeviren: Ahmet Cemal (2. Baskı)

ÖZEL DİZİ

OTUZ KUŞ BİRDEN OLMAK
Enis Batur

*
**

VİYANA İÇİN SİYAH VALS
Enis Batur

*
**

İKİ / Z
Enis Batur

DÜN VE BUGÜN FELSEFE DİZİSİ

1. Kitap: Şerif Mardin, Muhammed Arkoun, Gilles Deleuze Jean-Paul Sartre ve diğerleri
2. Kitap: Lukacs Özel Bölümü (ÇIKIYOR)

DÜN VE BUGÜN ÇEVİRİ DİZİSİ

1. Kitap: Rilke, Broch, Nabokov, Dorfmann ve diğerleri
2. Kitap: Baudelaire, R. Dahl, Ortega y Gasset ve diğerler
3. Kitap: Tercüme Dergisi «Şiir Özel Sayısı»nın tıpkı basımı.